

propria. 15

X. Quæ involvit unitatem capituli, non tantum in singulis cœtibus Christianorum. 16

XI. Quod fatetur Dodwellus; sed etiam in Ecclesia universali. 18

XII. Cujus ope omnes inter se Christiani externam fidei et charitatis communionem colunt. 19

XIII. Servata canonica membrorum subordinatione. 20

XIV. Per diversos ministerii sacri gradus, ex qua existit Hierarchia, quam ecclesiasticam dicimus. 22

CAPUT II.

De hierarchia ecclesiastica.

XV. Hierarchia laicos non complectitur, quos à ministerio sacro, nisi rite ordinatos, Christus ipse removit. 23

XVI. Constat itaque solis clericis varios in gradus distinctis pro varietate muneris, quod obeunt. 25

XVII. Ministerium obeunt Diaconi, jussu Christi ab Apostolis instituti. 27

XVIII. Quod veteres minime negabant. 28

XIX. Et instituti quidem non ad mensam tantum, sed etiam ad sacrum altaris ministerium. 29

XX. Divinae pariter institutionis sunt episcopatus et presbyterium. 30

XXI. Et ille quidem hoc tam ordine quam potestate superior. 23

XXII. Quod præter divinarum litterarum testimonia sancti et anti-

quissimi Patres constanter docuerunt. 35

XXIII. Inter Episcopos unus est ceteris superior, instructus primatu universalis. 37

XXIV. Qui in D. Petro cœpit. 38

XXV. Testantibus id sacris litteris. 39

XXVI. Et constanti omnium sæculorum traditione. 40

XXVII. Ideo à Christo institutus, ut capite constituto schismatis tollatur occasio, ut ait S. Hieronymus. 42

XXVIII. Hinc liquet, gradus hierarchicos alios esse divini juris. 46

XXIX. Alios humani, ab Ecclesia demum progrediente tempore institutos. 46

XXX. Non ordinis, tantum, verum etiam jurisdictionis. 47

XXXI. Ad exercendam concinnius potestatem, de qua nunc agendum est. 48

CAPUT III.

De potestate Ecclesiastica generatim.

XXXII. Potestas ecclesiastica est jus determinandi omnia, quæ ad finem Ecclesie obtinendum apta sunt. 49

XXXIII. Hoc jure Ecclesiam ab ipso Christo ornatam fuisse. 50

XXXIV. Ipse per se satis sæculorum omnium usus manifeste evincit. 52

XXXV. Ceterum originaria hæc potestas Ecclesie tota spiritualis est. 53

XXXVI. Qualem solam Christus in terris exercuit. 55

XXXVII. Nec aliam omnino futuris post se gregis dominici pastoribus con-

- XXXVIII. Quapropter non in temporalibus, sed in negotiis spiritualibus dirigendis versatur. 57
- XXXIX. Cujus generis sunt res fidei et morum, in quibus judicandis infallibilis Ecclesiae est auctoritas. 59
- XL. Res item disciplinae sacrae. 60
- XLI. Verum ita determinandae, ut ne quid detrimenti Respublica capiat. 62

CAPUT IV.

De potestate Ecclesiae legislativa.

- XLII. Determinationibus ab Ecclesia factis parere fideles debent. 64
- XLIII. Ob subordinationem hierarchicam a Christo institutam. 65
- XLIV. Unde potestas ferendarum legum, qua gaudet Ecclesia christiana, divino ei jure competit. 67
- XLV. In negotiis nimirum spiritualibus, quae soli potestati ecclesiasticae per se subjecta sunt. 69
- XLVI. In quibus Ecclesia omnes Christianos in conscientia decretis suis obligat. 71
- XLVII. Ex quo scilicet sufficienter promulgata sunt. 73
- XLVIII. Per singulas provincias. 74
- XLIX. Non sine Principum Christianorum adsensu. 76
- L. Cujus adsensus ea vis est, ut canones Ecclesiae etiam vim publicae legis sortiantur. 78
- LI. Quemadmodum autem ferre legem,

- ita etiam dispensare Ecclesia ab ea potest. 79
- LII. Quoties id utilitas vel necessitas, non privata, sed publica suadere potest. 80
- LIII. Quod idem de privilegiis quoque et exemptionibus tenendum est tanto magis, quo gravius per haec disciplinae vulnus infligitur. 82
- LIV. Legislativa potestati inest etiam potestas tam interpretandi authentice. 85
- LV. Quam abrogandi leges ecclesiasticas: illa divinis etiam, haec tantum in humanis: etsi in his quoque parce ea uti Praesules deceat. 86

CAPUT V.

De potestate Ecclesiae judiciaria.

- LVI. Potestas Ecclesiae judiciaria in causis fidelium controversis cognoscendis et dirimendis sita est. 87
- LVII. Quam potestatem Ecclesiae christianae competere. 88
- LVIII. Non tantum ex usu jam inde ab aeo Apostolorum perpetuo. 89
- LIX. Verum ex Imperatorum etiam confessione evidens est. 91
- LX. Sed in causis dumtaxat ecclesiasticis. 93
- LXI. Nam quod progressu temporis causas etiam profanas per modum arbitrii audierint Episcopi. 95
- LXII. Id probantibus Imperatoribus factum est. 96
- LXIII. Quorum gratia nititur, quum in

his causis adhuc exercent, jurisdictionis externa. 98
 LXIV. Interna enim tota juris divini est, de qua exponunt Theologi. 100

CAPUT VI.

De potestate Ecclesie coercitiva.

LXV. Ut ne autem et leges Ecclesie, et decreta inania sint apud homines mordentes frænum. 100
 LXVI. Inest potestati clavium etiam jus coercendi. 102
 LXVII. Quod non singuli, sed Antistites in Ecclesia exercent. 104
 LXVIII. Irrogandis pœnis spiritualibus. 105
 LXIX. Non etiam civilibus, nisi quatenus leges publicæ indulgent. 107
 LXX. Ad quas solas vindicta sanguinis pertinet, quam Ecclesia nec habet, nec vindicat. 109
 LXXI. Contenta gladio spirituali, cujus vis maxima in excommunicando sita est. 111
 LXXII. Quæ jure quidem societatis sacræ privat, non etiam bonis iis, quæ quis habet, sed non ab Ecclesia. 112

CAPUT VII.

De imperio sacro.

LXXIII. Ex potestate legislativa, judiciaria, et coercitiva existit imperium sacrum. 115
 LXXIV. Quod proinde juris divini est, iisdemque in rebus dirigendis ver-

satur, in quibus jura, è quibus componitur. 116

LXXV. Imperio autem Ecclesie omnes fideles, etiam Antistites et Reges subsunt. 118
 LXXVI. Quod etsi ab imperio civili penitus differat, verum tamen est imperium. 120
 LXXVII. Et ob id Ecclesiam efficit societatem inaequalem. 123
 LXXVIII. Ex quo consequens est, ut omnis Christianorum cœtus duplici potestate regatur. 125
 LXXIX. Quarum utraque suo in ordine summa est et independens. 127
 LXXX. Id quod nihil repugnare, et fateatur Wolfius et negare vis possunt, qui jura collegialia ita Ecclesie vindicant, ut Principi non aliter subesse velint, quam ut curam gerat, ne quid Respublica ex usu eorum detrimenti patiatur. 129

CAPUT VIII.

De forma Imperii sacri.

LXXXI. Determinaturis formam Imperii sacri in subjectum inquirendum est, cui illud immediate inhaeret. 132
 LXXXII. Jacobatius omnem à Christo potestatem Petro soli collatam tribuebat, à quo deinde in ceteros Apostolos dimanaverit, quam opinionem, quod sciam, omnes rejiciunt. 133

LXXXIII. *Ab hac sententia non multum abest nuperus scriptor, qui sub Itali nomine latens Febronium impetebat, externam jurisdictionem soli Petro tribuens, internam etiam Apostolis.* 133

LXXXIV. *Cujus discriminis nullum est prorsus in ullo antiquo monumento vestigium.* 134

LXXXV. *Fatetur auctor Anti-Febronii vindicati, datam à Christo Apostolis etiam externam jurisdictionem æque ac Petro; sed eam in hoc ordinariam, in illis extraordinariam statuit.* 136

LXXXVI. *Quæ distinctio perinde omnibus Sanctis Patribus incognita tamquam commentitia rejicienda est.* 137

LXXXVII. *Nec huic sententiæ S. Optatus, Leo M. alii favent.* 140

LXXXVIII. *Ut sincera testimoniorum, quæ obijcit, explicatio facile quemque docere potest.* 141

LXXXIX. *Episcopi itaque suam à Deo immediate in consecratione potestatem adipiscuntur.* 143

XC. *Eamque omnes æqualem in solidum sua quisque in diœcesi exercet, Cypriano auctore, subordinatiōne tamen canonica temperatam.* 145

XCI. *Unde immediatum Imperii sacri subjectum est unitum cum suo capite corpus Episcoporum.* 147

XCII. *Quo fit ut forma ejus non sit absolute monarchica, sed aristocratice temperata, qualem fuisse ostendit observantia primitivæ Ecclesiæ.* 146

SECTIO II.
DE POTESTATE CIVILI

EJUSQUE AD ECCLESIAM HABITU.

CAPUT I.

De potestate civili in se spectata.

XCIII. *Potestas civilis, quæ in dirigendis civium actionibus ad communem securitatem sita est.* 152

XCIV. *Haud minus quam sacra Ecclesiæ potestas à Deo primum instituta est.* 153

XCV. *Cui solidam rerum temporalium administrationem commodavit.* 155

XCVI. *In qua pròinde, si delinquant Principes, à solo Deo puniri possunt.* 157

XCVII. *Non vel ab Ecclesia, vel à summo ejus Antistite, quod perperam recentior scholâ docuit.* 158

XCVIII. *Sanctam enim et inviolabilem esse Majestatem, etsi non tam dilucide in sacris litteris expressum foret.* 160

XCIX. *Abunde tamen evinceret Christianorum disciplina, non tantum sub ethnicis.* 162

C. *Sed sub Christianis Imperatoribus religiose observata.* 164

CI. *Cujus lex erat præ ceteris laudabilis, ait Nazianzenus, quæ cle-*

- ricos perinde ac laicos in temporalibus Principi suo subiciebat.*..... 165
- CII. *Obligans non metu pœnæ, sed in conscientia, Augustino interprete.*..... 167
- CIII. *Neque existimabat vetus Ecclesia, divino se, sed humano jure bona sua possidere.*..... 168
- CIV. *Unde nefas putabat communibus se civium oneribus subducere.*... 170
- CV. *Cujus summa auctoritate freti plane statuimus, immunitatem ecclesiasticam non divini, sed humani tantum et civilis juris esse.*..... 172
- CVI. *Quæ porro supremæ Regum potestati nec præjudicat.*..... 174
- CVII. *Nec impedire potest, quo minus ii saluti populorum suorum.*..... 176
- CVIII. *Etiam limitando privilegia jam noxia patriæ, consulere possint.* 178

CAPUT II.

De potestate Principum Christianorum circa sacra generatim.

- CIX. *Potestatem circa sacra, sunt qui Principibus Christianis prorsus abjudicant.*..... 179
- CX. *Sed hoc vetustissimorum Patrum traditio.*..... 180
- CXI. *Et cum primis S. Augustini auctoritas luculentissime refellit.* 181
- CXII. *Eam autem nimium extendunt scriptores Protestantium plerique vestustiores.*..... 182

- CXIII. *Temperatius est recentiorum systema, sed in adsignandis ejus limitibus parum sibi constant etiam novissimi eorum scriptores.*..... 183
- CXIV. *Fundamentum juris istius non est privilegium Sedis apostolicæ, ut Bellarminus vult persuadere.* 185
- CXV. *Sed ipsum imperium civile.*..... 187
- CXVI. *Ex qua fluit primum quidem jus determinandi ea, quæ ad religionem sunt adiaphora.*..... 189
- CXVII. *Jus deinde supremæ ac generalis inspectionis, efficiendique ne quid fieri contingat, ex quo detrimentum Respublica patiatur.* 190
- CXVIII. *Et jus demum advocatiæ ecclesiasticæ, tum in rebus fidei ac morum.*..... 192
- CXIX. *Tum etiam in negotiis disciplinæ ecclesiasticæ.*..... 194
- CXX. *In qua, si per abusum ecclesiasticæ potestatis injuriam patiuntur subditi, liber esse debet ad Principem recursus.*..... 196
- CXXI. *His quatuor fundamentis omnia continentur jura Principum circa sacra: quæ tamen suos intra limites exercenda sunt.*..... 197

CAPUT III.

De limitibus utriusque potestatis.

- CXXII. *Concordia Sacerdotii et Imperii sita est præcipue in custodiendis religiose limitibus, quos et natura ipsa, et Christus utri-*

	<i>que potestati adsignavit. . . . .</i>	198
CXXIII.	<i>Limites autem determinandi sunt ex diversitate finium. . . . .</i>	199
CXXIV.	<i>Mediorum. . . . .</i>	200
CXXV.	<i>Ex diversa civium et personarum ecclesiasticarum relatione. . . .</i>	201
CXXVI.	<i>Bonorumque ac rerum diverso ge- nere. . . . .</i>	202
CXXVII.	<i>Potissimum vero ex objecti, circa quod versantur, diversitate. . .</i>	203
CXXVIII.	<i>Peroratio ad Auditores. . . . .</i>	204

**JURIS PUBLICI
ECCLESIASTICI**

PARS GENERALIS.

SECTIO I.

**DE ECCLESIA CHRISTIANA EJUSQUE
REGIMINE.**

CAPUT I.

DE ECCLESIA CHRISTIANA

EJUSQUE NEXU.

§. I.

Ratio hujus instituti.

Quae tamquam praecognita disciplinae sacrae in ipsis institutionum initiis tractanda esse doctiores praecipunt, ea parte quidem, dilucide tamen, nisi fallor, et pro instituto nostro satis explicite exposita sunt. Restat, ut ad ipsum jam totius doctrinae systema ea, qua coepimus, ratione explicandum progrediamur. Sed ad hoc ipsum doctrinae istius systema recte ac scienter intelligendum quan-